

Роман Франків¹, Ярослав Дідула²

Національний університет «Львівська політехніка»,
¹ доцент кафедри дизайну та основ архітектури

e-mail: romanfrankiv@gmail.com

orcid: 0000-0003-1100-0930

² старший викладач кафедри дизайну та основ архітектури

e-mail: yaroslavdidula@gmail.com

orcid: 0000-0001-9875-748X

ІСТОРИКО-КАРТОГРАФІЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ЛОКАЛІЗАЦІЇ РЯДУ НЕІСНУЮЧИХ ЦЕРКОВ У ПЕРЕМИШЛІ

© Франків Р., Дідула Я., 2021

<https://doi.org/10.23939/sa2021.01.123>

В статті узагальнено існуючі матеріали, що стосуються локалізації трьох культових будівель східно-християнської традиції Перемишля, місцезнаходження яких досі не має однозначного ствердження. На основі аналізу зібраних даних робиться спроба наблизитись до відповіді на питання про їхнє колишнє розташування та місце у містобудівельній структурі.

Ключові слова: Перемишль, місцезнаходження, церква, іконографія, неіснуюча.

Постановка проблеми

Історична, архітектурна та містобудівельна спадщина Перемишля, стали об'єктом цілої серії досліджень різного рівня, які окреслюють хронологію та типологію будівель та ареалів його заселеності у різні часові проміжки. Разом з тим, топографія (як і архітектура) об'єктів пов'язаних зі східно-християнською традицією та руським населенням, залишається недостатньо дослідженою та зберігає багато нез'ясованих питань.

Будучи другим після Галича, а потім Львова, містом Галицької Русі, Перемишль був місцем концентрації мистецьких, політичних, суспільних та еkleзіальних процесів, які не могли не виразитись в об'єктах матеріальної культури. В силу різних причин, багата спадщина цього міста пов'язана з руським населенням була втрачена, часто досить давно, що наклало додаткові труднощі для її вивчення. До проблемних питань, інколи належить сама локалізація тих чи інших споруд, про які залишились лише окремі згадки в історичних джерелах.

Аналіз джерел та публікацій

Можна окреслити кілька категорій джерел, які стосуються тематики локалізації культових споруд східно-християнської традиції у Перемишлі. Першою з них є згадки про такі об'єкти у історичних документах (Акта), кількість яких, на жаль, є дуже обмежена. Другою є картографічні матеріали, які відносяться до перших десятиліть австрійського правління і дають певну інформацію, яка може підтвердити дані описаних вище документів. Третя – це пізніші повідомлення публіцистичних та наукових джерел, які торкаються археології певних ділянок, пов'язаних із ймовірним розташуванням там сакральних об'єктів. Мабуть, найдавнішим зразком спроби визначити місцезнаходження неіснуючих вже церков Перемишля є замітка на цю тему у місяцеслові “Перемишлянин” за 1852 рік (Перемышлянинь). Хронологічно публікація близька до часу демонтажу ряду споруд в період так званої “Йосифінської касати”, тому може містити

відносно надійний матеріал на основі свідчень сучасників, які могли ще особисто бачити ці споруди. Також варто відзначити дещо пізніші роботи з історії міста, наприклад К. Гірлера “Пам’ятка з Перемишля” (Girtler), або А. Гаузера “Монографія міста Перемишля” (Hauzer), Орловича “Ілюстрований путівник по Перемишлю” (Orłowicz). Деякі публіцистичні матеріали можна віднести до спроб робочої систематизації східно-християнських будівель Перемишля, зокрема у книзі М. Голубця, виданій у міжвоєнний період (Голубець), а також деякі науково-дослідницькі роботи (Ваврик, Никорович, Стецик). Фрагментарні дані, які можуть бути використані у спробах локалізації втрачених церков міста містяться у пізніших працях, наприклад книзі А. Куниша “Ранньосередньовічний Перемишль” (Kunysz) тощо.

Виділення невирішених питань

Комплекс питань пов’язаних з топографією сакральних об’єктів східно-християнської традиції у Перемишлі характеризується низьким ступенем вивченості та охоплюється сучасним науковим матеріалом. Фактично, можна говорити про порівняно добре охоплення ареалу Замкової гори а також кількох об’єктів ремісничьких кварталів княжої доби – загалом 4 споруди. З огляду на значну кількість сакральних об’єктів пов’язаних з руським населенням, яка доходить до кількох десятків, досі не існує їх повної обґрунтованої топографії та надійної локалізації.

Мета статті

Метою статті є спроба, на основі документальних, в тому числі картографічних матеріалів, визначити місце ймовірного розташування кількох сакральних об’єктів східно-християнської традиції у Перемишлі, зокрема церков – Трійці, Михаїла та Миколая (два останні біля Підзамче).

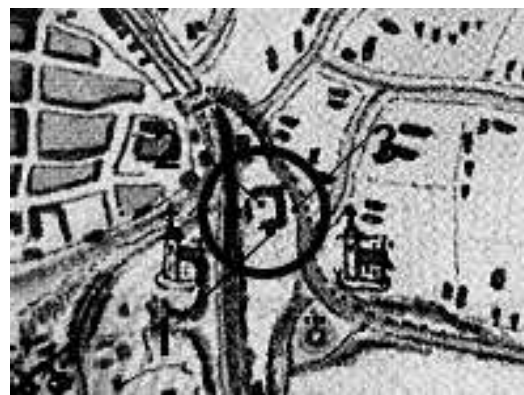
Виклад основного матеріалу

В контексті питання про точну локалізацію храму Святої Трійці М. Голубець висловлює твердження, що споруда розташовувалась на місці побудованої у 1912 році греко-католицької семінарії (Голубець, с. 11). Тобто на сучасній вул. Баштовій, 13, якраз навпроти збереженої ділянки середньовічних оборонних мурів, зведених у XVI столітті православним єпископом Антонієм Радилівським (Hauzer, с. 148–149). Така локалізація, однак, є дуже приблизною, оскільки сам комплекс семінарії займає значну площу. Крім того, в збережених іконографічних матеріалах та історичних описах, будівля розміщена біля Львівської брами, з протилежного боку до прясла муру, що безпосередньо прилягав до неї, а не наступного, яке збереглось навпроти семінарії. Збережені в історичних джерелах описи розміщення храму – “на Львівському передмісті”, або “коло Добромильської дороги”, теж є надто приблизними. Локалізація храму, наведена у книзі Гаузера, є точнішою, але виконана, вочевидь, на основі зображення облоги міста Юрієм II Ракоці. Геометричні та топографічні спотворення на якому є надто очевидними (невірне розташування монастиря Реформатів відносно Львівської брами, спотворені пропорції будівель та ландшафтних елементів тощо). М. Орлович, розташовує церкву (ім’я якої він правда не називає), на місці синагоги, що виникла при Добромильській дорозі на початку XX ст. (Orłowicz, с. 8).

Через те, що споруда після “Йосифінської касати” (1782–1785 рр.) не була розібрана, а якийсь час існувала як військовий склад, єдиним джерелом точної локалізації Троїцької церкви можуть бути австрійські військові карти, передовсім фон Міра, періоду між 1779 та 1783 роками. В структурі Львівського передмістя, в районі історичної локалізації храму, можна побачити лише один об’єкт достатніх габаритів. На карті фон Міра помітно велике каре, утворене будинками, що примикають один до одного та утворюють великий квадратний внутрішній простір. Воно розташоване на схилі, де відбувалось розгалуження двох ключових доріг – на Добромиль (у верхній частині пагорба) і на Львів (у нижній частині пагорба). Обидві дороги збереглись до нині і є початками вулиць відповідно – Ю. Словацького (Добромильська дорога) та А. Дворського (колишня дорога, що вела у львівський напрямок та існувала до прокладання нинішньої прямої вул.

А. Міцкевича). З північного, східного і південного боків, споруди tworять суцільний, неперервний контур, і лише із західного боку, периметр розривається з двох боків, що дає можливість проходу всередину каре. Можна вважати, що ці споруди є частинами навколоцерковних корпусів, які ще збереглися після зникнення самого храму (рис. 1, позн. 1). Характер їх розміщення повністю відповідає традиційному розміщенню церкви – вівтарем на схід. Таким чином, відкрита частина периметру відповідає західній вхідній частині самого храму (рис. 1, позн. 2). Деяке зміщення орієнтації каре відносно чітко східної орієнтації збігається з таким самим зміщенням церков княжої доби, що були відкриті археологами у другій половині XX століття – собору князя Володара і ротонди на Замковій горі та ротонди під фундаментами сучасної латинської катедри. Такий збіг може свідчити про те, що підмурівки Троїцької церкви можуть мати ще княжу генезу. Тим більше, що при такому розташуванні, знайдені у 2012 році археологами рештки багатих давньоруських поховань, опиняються у місці, яке безпосередньо прилягає до церкви та описаного вище каре з допоміжних будинків. (рис. 1).

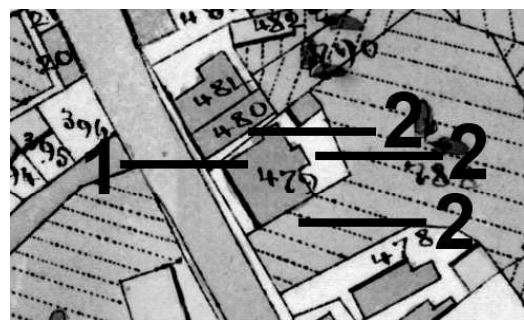
Рис. 1. Розташування навколоцерковних корпусів, які ще існували на момент створення карти, але після руйнації храму Св. Трійці. 1 – прямокутні контури прицерковних корпусів; 2 – місце колишнього розташування церкви; 3 – місце відкритого у 2012 році давньоруського цвинтаря



В контексті існування прицерковних корпусів на момент складання карти, варто зазначити, що до часу відкриття Львівської богословської семінарії у 1783 році, що збіглося з часом завершення роботи над картою фон Міга, в них проводились заняття з богослов'я руською мовою.

Сліди каре, утвореного корпусами, що оточували церкву Трійці існують донині. Вони виражені у своєрідному плануванні, коли квадратний двір, був забудований житловим будинком, а місце прицерковних корпусів після їх руйнації ще певний час залишалось вільним і було згодом забудовано іншим типом будинків. Це можна побачити на кадастровій карті міста середини XIX ст. (рис. 2).

Рис. 2. Вигляд місця розташування храму Св. Трійці на кадастровій карті Перемишля 1852 року: 1 – колишній двір, де знаходилась церква Трійці, забудований житловим будинком; 2 – це вільне місце розташування прицерковних корпусів, що були зруйновані пізніше від самої церкви, ще деякий час прослуживши потребам перемишльської богословської школи; були розібрані після 1783 року



З огляду на наведені вище дані, можна припустити, що точна локалізація храму Святої Трійці у Перемишлі відповідає нинішньому будинку на вул. Ю. Словацького, 13 (так званий “будинок рабина”). Місце розташування прицерковних корпусів досі залишається переважно не забудованим. З південного боку тут розташований сквер – навпроти зведеної на початку XX століття великої синагоги, з північної – вузький проїзд, що веде з вулиці до території колишнього давньоруського цвинтаря, із східного боку торець вул. Бібліотечної (рис. 3).



Рис. 3. Ймовірне місце розташування храму Св. Трійці на сучасній (~2017 р.) супутниковій карті: 1 – колишній двір, де знаходилась церква Трійці, забудований житловим будинком, за сучасною адресою вул. Ю. Словацького, 13 (“дім рабина”); 2 – місце розташування прицерковних корпусів, що досі переважно залишається не забудованим (скверик навпроти великої синагоги, з північної – вузький проїзд, що веде з вулиці до території колишнього давньоруського цвинтаря, збоку торець вул. Бібліотечної); 3 – місце розташування розкопаних у 2012 р. фрагментів давньоруського цвинтаря

Відомості про храм Св. Михаїла біля Підзамча містяться у місяцеслові “Перемишлянин”, де сказано, що споруда розібрана в період, що відповідав часу “Йосифінської касати”; прицерковний цвинтар був розмитий під час розливу Сяну, а на місці, де стояла будівля поставлено хрест (Перемишлянин, с. 61–62). На малюнку у книзі Гауснера, він зображений як одноверхий, на прямокутному плані, із скатними дахами, орієнтований вівтарем на південь. Схематичний та узагальнений характер ілюстрацій Гауснера не дають змоги розглядати їх як джерело точнішої локалізації будівлі. Малюнок був зроблений значно пізніше від часу зникнення споруди, тому його вірогідність не може вважатись надійною. Для локалізації церкви Михаїла, ключовою є згадка про встановлення хреста на його місці, вже після зникнення як споруди, так і цвинтаря. З тексту у “Перемишлянині” випливає, що він існував у час його написання – у середині XIX століття, тобто тоді, коли була складена детальна кадастрова карта 1852 року. Дійсно, в районі описаному місяцесловом є зображення такого хреста (рис. 4, а). Зараз на цьому місці проходить південна межа “крайової” траси № 28 (рис. 4, б).



а



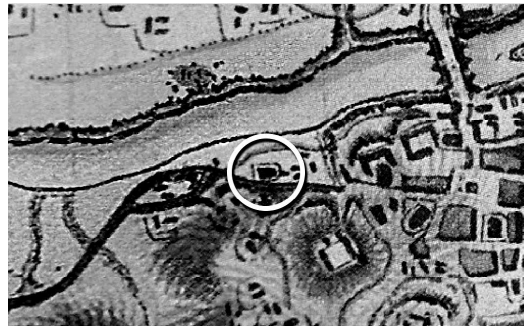
б

Рис. 4. Зображення хреста на місці колишнього розташування церкви Св. Михаїла, на кадастровій карті Перемишля 1852 року (а);

Сучасне місце розташування хреста на південному узбіччі крайової дороги № 28 в районі повороту паралельної до неї вул. Г. Сенкевича, яка в середньовіччі вела до однієї із брам міста. Її напрямок збігається із зображенням на кадастровій карті і може вважатись як такий, що має давніше походження (б)

Оскільки у “Перемишлянині” сказано, що церква була знесена лише наприкінці XVIII ст. (Перемишлянин, с. 61), то карта фон Міга може містити її зображення. На місці, східніше поставленого пізніше хреста, бачимо велику споруду із заокругленою східною частиною (апсидою?), витягнутою в напрямку із заходу на схід (рис. 5). Розміри об’єкту відповідають іншим сакральним спорудам міста: костелу Францисканців та післякармелітській будівлі собору Івана Хрестителя.

Рис. 5. Ймовірне зображення церкви Св. Михаїла на карті фон Міта, періоду між 1779 та 1783 роками. Споруда має характерне заокруглення, яке відповідає вівтарній апсиді, яке звернене на схід. За своїми габаритами близька до інших сакральних споруд міста. Також на карті видно фрагмент дороги, відсутній на пізніших картах, який зник після розливу Сяну, що змінив хід берегової лінії



Відтак, церква Св. Михаїла, на відміну від зображеної на малюнку Гауснера ймовірно мала традиційну орієнтацію вівтарем на схід та більші розміри. Сучасна локалізація місця розташування будівлі повинна враховувати зміни рельєфу, які пов'язані з розливами Сяну, з влаштуванням тут автомобільної магістралі. Частина берега, яка знаходилась нижче за рельєфом та ближче до ріки була розмита, а місце розташування самої церкви перетворилось на схил між сучасною вул. Г. Сенкевича та автомагістраллю № 28, в місці відхилення першої вправо. Відповідно, можна припустити, що перспектива вул. Сенкевича, перед цим відхиленням, колись впиалась у вхід до зниклого храму.

Відомості про церкву Миколая на Підзамчі сягають другої половини XIV – початку XV ст., що свідчить про її походження з часів ще до польсько-угорського завоювання Галичини. Відповідно до грамот того часу, храм був головною спорудою монастиря, який названий “Микулиним” (Стецик, с. 56–57). З огляду на характер укріплень дитинця Перемишля у княжу добу, споруда (~ і монастир) мала бути тісно інкорпорована у структуру замку та його території.

З огляду на те, що церква втрачена набагато давніше, ніж розглянуті вище, її локалізація виглядає складнішим завданням. Вихідним елементом тут можуть бути лише матеріали археології. В невеликих за територією околицях Підзамче, унаслідок розкопок поблизу сучасної церкви п'ятидесятників, було виявлено сліди цвинтаря давньоруської доби (Poradylo 353) (рис. 6, позн. 3), сліди мурованої кам'яно-цегляної кладки на примиканні вулиць королеви Ядвіги та Матейка (рис. 6, б, позн. 2), а також елемент інтерпретований як вал (Poradylo 354) поблизу також знайдено рештки кераміки, що свідчило про існування житлової забудови, яка припинила своє існування у XV столітті (Koperski) (рис. 6, а, б).

Рис. 6. Загальне розташування ареалу, який може бути пов'язаний з церквою Св. Миколая та монастиря (а) Розміщення об'єктів, що свідчать про існування тут церкви Св. Миколая (б):

- 1 – пам'ятний знак на місці замкової церкви (“обеліск встановлений Ягеллом”);
- 2 – приблизне місце знахідок фрагментів кам'яно-цегляної кладки (за Коперським);
- 3 – приблизне місце розташування цвинтаря давньоруської доби (за Коперським)

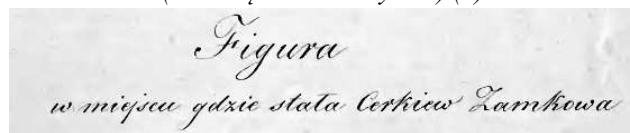


В контексті локалізації тут місця розташування церкви Св. Миколая на Підзамчі варто також звернути увагу на монумент, знову ж таки на перетині вулиць Ядвіги та Матейка (рис. 7, а, рис. 6, б, позн. 1), який, наприклад, у книзі Орловича описаний як “поставлений Ягеллом”. Однак, у ранній книзі Казимира Гіртлера “Пам'ятка з Перемишля”, опублікованій як рукопис лише у 1999 році,

його зображення підписане як “Фігура на місці, де стояла замкова церква” (Girtler, с. 39) (рис. 7, б). Ці дані свідчать про те, ще тривалий час існувала пам’ять про це місце як про церквище, з яким, якимось чином пов’язували монумент.



Рис. 7. Пам’ятний знак на примиканні вулиць королеви Ядвіги та Матейка (фото Д. Закалюжного) (а); Рисунок монументу із рукопису книги Казимира Гіртлера “Пам’ятка з Перемишля” (“Pamiątka z Przemyśla”) (б)



Сукупність описаних вище відомостей дає підстави локалізувати давню церкву Св. Миколая та “Микулин монастир”, в місці між обеліском та сучасним комплексом п’ятидесятників, в місці примикання вулиці королеви Ядвіги та Матейка (будинки 11 та 13 на вул. Матейка). Фрагменти кам’яно-цегляного мурування, ймовірно є частинами стін церкви, які після руйнації залишились на колишній прицерковній території. Таким чином, церква, з великою долею ймовірності, могла бути мурованою, доповнюючи, таким чином, ансамбль кам’яних споруд дитинця – собору Івана Хрестителя, княжих палат та палацової ротонди. Характер вулиць та археологічні дані, свідчать про значний ступінь знищення шарів давньоруської доби пізнішою будівельною діяльністю. Тому, крім розміщення церкви Миколая в районі будинків 11 та 13 на вул. Матейка, можна припустити, що він міг знаходитись також і на часині сучасної вул. Прицерковний цвинтар, відтак, розташовувався на схід від апсиди, зверненої традиційно на схід.

Висновки

1. Внаслідок аналізу описового, іконографічного та картографічного матеріалу уточнено місце розташування неіснуючого нині храму Св. Трійці у Перемишлі щодо якого попередні автори не висловлювали однозначної та точної інформації. Відповідно до проведених досліджень, ним можна вважати прямокутник наближений до квадрату, нині зайнятий житловим будинком на сучасній вул. Ю. Словацького, 13 (так званий “дім рабина”).

2. На підставі описів та картографічних матеріалів встановлено, що локалізація церкви Михаїла на Підзамчі, має враховувати значні зміни рельєфу, які пов’язані із природними та антропологічними факторами, із розливами Сяну, а ще із влаштуванням тут автомобільної магістралі. Найімовірнішим місцем розташування споруди можна вважати на сьогодні схил між сучасною автомагістраллю № 28 та вул. Г. Сенкевича в місці її відхилення вправо. Відтак, можна припустити, що перспектива вулиці перед цим відхиленням колись впиралась у вхід до зниклого храму.

3. Із залученням даних археологічних досліджень та описово-ілюстративних тлумачень так званого “obelisku Jagelli”, було визначено, що місцем локалізації давнього храму Св. Миколая на Підзамчі можна вважати місце будинків 11 та 13 на вул. Матейка із ймовірними варіаціями, в тому числі і з розміщенням на частині території сучасної проїзної частини.

Бібліографія

Akta dotyczące cerkwi św. Trójcy w Przemyślu – ekstrakty z ksiąg ławniczych i wójtowskich przemyskich oraz akta dotyczące Bractwa św. Trójcy / Archiwum państwowy w Przemyślu No. zesp.148. No. serii 2.

Ваврик М. 1967. Василианські монастирі в Перемиській землі. Перемишль. Західний бастион України : Збірник матеріалів до історії Перемишля та Перемиської землі / під ред. проф. Б. Загайкевича. New-York-Philadelphia. С. 86–96.

Hauzer L.-A. 1883. Monografia miasta Przemyśla, Przemyśl : Nakładem księgarni braci Jelenow.

Girtler K. 1871. Pamiątka z Przemyśla. Rękopis wydany drukiem w 1999 roku przez Południowo-Wschodni Instytut Naukowy w Przemyślu.

Голубець М. 1928. Перемишль. Львів : Друкарня Ставропігійського інституту. С. 10–12.

Zietal N. 2012. Przemyślu archeolodzy natrafili na średniowieczny cmentarz. Te kości mają 800 lat! Nowiny 24. 2012.

Koperski A. 2001. Obserwacje archeologiczne odcinka walli grodziskaw Przemyśl przy ul. Krolowej Jadwigi. "RPrzemyski". T. 37. Z. I. Archeologia. S. 129–138.

Kunysz A. 1966. Przemyśl w starożytności i wczesnym średniowieczu. Rzeszów.

Никорович Ю. 1999. Церкви та монастирі Перемишля та Перемиської єпархії (передрук праці 1879 р.). Лавра. № 11. С. 46–55; № 12. С. 50–55.

Orłowic M. 1917. Ilustrowany przewodnik po Przemyślu i okolicy : z planem miasta, mapką okolicy i 63 ilustracyami w tekście. Przemyśl : nakł. Zjednoczenia Towarzystw Polskich, 1917. S. 8.

Перемышлянинъ на рокъ 1852. Мѣсяцесловъ на лѣто от Рождества Христова 1852. Перемишль : Тип. русск. собора крылошан. С. 58–59.

Poradylo W. 2004. Wczesno- i poznosredniowieczne materialy z polnocnego przedpolu zamku w Przemyślu. Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego. Tom XXV. Rzeszow : Muzeum Okręgowe. S. 353–364.

Стецик Ю. 2014. Василианські монастирі міста Перемишля (XIV–XVIII ст.) // *Актуальні питання гуманітарних наук*. № 8. Дрогобич. С. 56–57.

References

Akta dotyczące cerkwi św. Trójcy w Przemyślu – ekstrakty z ksiąg ławniczych i wójtowskich przemyskich oraz akta dotyczące Bractwa św. Trójcy / Archiwum panstwowy w Przemyślu № zesp.148. № serii 2.

Vavryk M. 1967. Vasylianski monastyri v Peremyskii zemli. Peremyszl. Zakhidnyi bastion Ukrainy : Zbirnyk materialiv do istorii Peremyskhia ta Peremyskoi zemli / pid red. prof. B. Zahaikevycha. New-York-Philadelphia. С. 86–96.

Hauzer L.-A. 1883. Monografia miasta Przemyśla. Przemyśl : Nakładem księgarni braci Jelenow.

Girtler K. 1871. Pamiątka z Przemyśla. Rękopis wydany drukiem w 1999 roku przez Południowo-Wschodni Instytut Naukowy w Przemyślu.

Holubets M. Peremyszl. Lviv : Drukarnia Stavropihiiskoho instytutu. 1928 r. S. 11.

Zietal N. W. Przemyślu archeolodzy natrafili na średniowieczny cmentarz. Te kości mają 800 lat! Nowiny 24. 2012.

Koperski A. 2001. Obserwacje archeologiczne odcinka walli grodziskaw Premysl przy ul. Krolowej Jadwigi, "RPrzemyski". T. 37. Z. I. Archeologia. S. 129–138.

Kunysz A. 1966. Przemyśl w starożytności i wczesnym średniowieczu. Rzeszów.

Nykorovych Yu. 1999. Tserkvy ta monastyri Peremyskhia ta Peremyskoi yeparkhii (peredruk pratsi 1879 r. Lavra. No. 11. S. 46–55. No. 12. S. 50–54.

Orłowic M. 1917. Ilustrowany przewodnik po Przemyślu i okolicy : z planem miasta, mapką okolicy i 63 ilustracyami w tekście. Przemyśl : nakł. Zjednoczenia Towarzystw Polskich. S. 8.

Peremyshtianyn na rok 1852. Misiatseslov na lito ot Rozhdestva Khrystova, Peremyszl : Typ. russk. sobora kryloshan. S. 58–59.

Poradylo W. 2004. Wczesno- i poznosredniowieczne materialy z polnocnego przedpolu zamku w Przemyślu. Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego. Tom XX. Rzeszow : Muzeum Okręgowe. S. 353–364.

Stetsyk Yu. 2014. Vasylianski monastyri mista Peremyskhia (XIV–XVIII st.) // *Aktualni pyannia humanitarnykh nauk*. No. 8. Drohobych. S. 57.

Roman Frankiv¹, Yaroslav Didula²*Lviv Politechnic National University,*¹ *associate professor of Design and Fundamentals of Architecture Department*

e-mail: romanfrankiv@gmail.com

orcid: 0000-0003-1100-0930

² *senior lecturer of Design and Fundamentals of Architecture Department*

e-mail: yaroslavdidula@gmail.com

orcid: 0000-0001-9875-748X

HISTORICAL AND CARTOGRAPHIC MATTERS FOR LOCALIZATION OF A SOME OF NON-EXISTENT CHURCHES IN PRZEMYŚL

© Frankiv R., Didula Y., 2021

As a result of the analysis of descriptive, iconographic and cartographic material, the location of several non-existent temples of the Eastern Christian tradition in Przemyśl was determined and clarified. According to research, St. Trinity Church was located in a rectangle close to the square, now occupied by a residential building on Y. Slovatsky, 13 street (the so-called “rabbi's house”). Based on descriptions and cartographic materials, it is established that the locating of St. Michael Church on Pidzamche should consider significant changes in relief, which are associated with natural and anthropological factors. The most probable location of the building can be considered in the contemporary slope between the present highway № 28 and Senkevycha Street in the place of its deviation to the right. Thus, we can assume that the perspective of the street before this deviation once rested on the entrance to the missing temple. With the involvement of archaeological research, descriptive and illustrative interpretations of the so-called “obelisk of Jagiello”, it was determined that the location of the ancient church of St. Nikolas on Pidzamcha can be the area of houses No. 11 and No. 13 on Mateyka Street with probable variations, including a part of the present street.

Key words: *Przemyśl, location, church, iconography, non-existent.*